

An aerial photograph of the town of Rijssen, showing a dense cluster of medieval-style buildings with gabled roofs. A prominent church with a tall spire is visible in the center. The town is surrounded by fields and some industrial structures in the background.

Rijssen,
Stad in de Middeleeuwen
en de **relatie met de regio....**

Joop Voortman
Enschede, 2 december 2023

Karel Martel
Saksen verslagen
in 718

Karel de Grote
Twente
onderdeel van
het
Karolingische
rijk

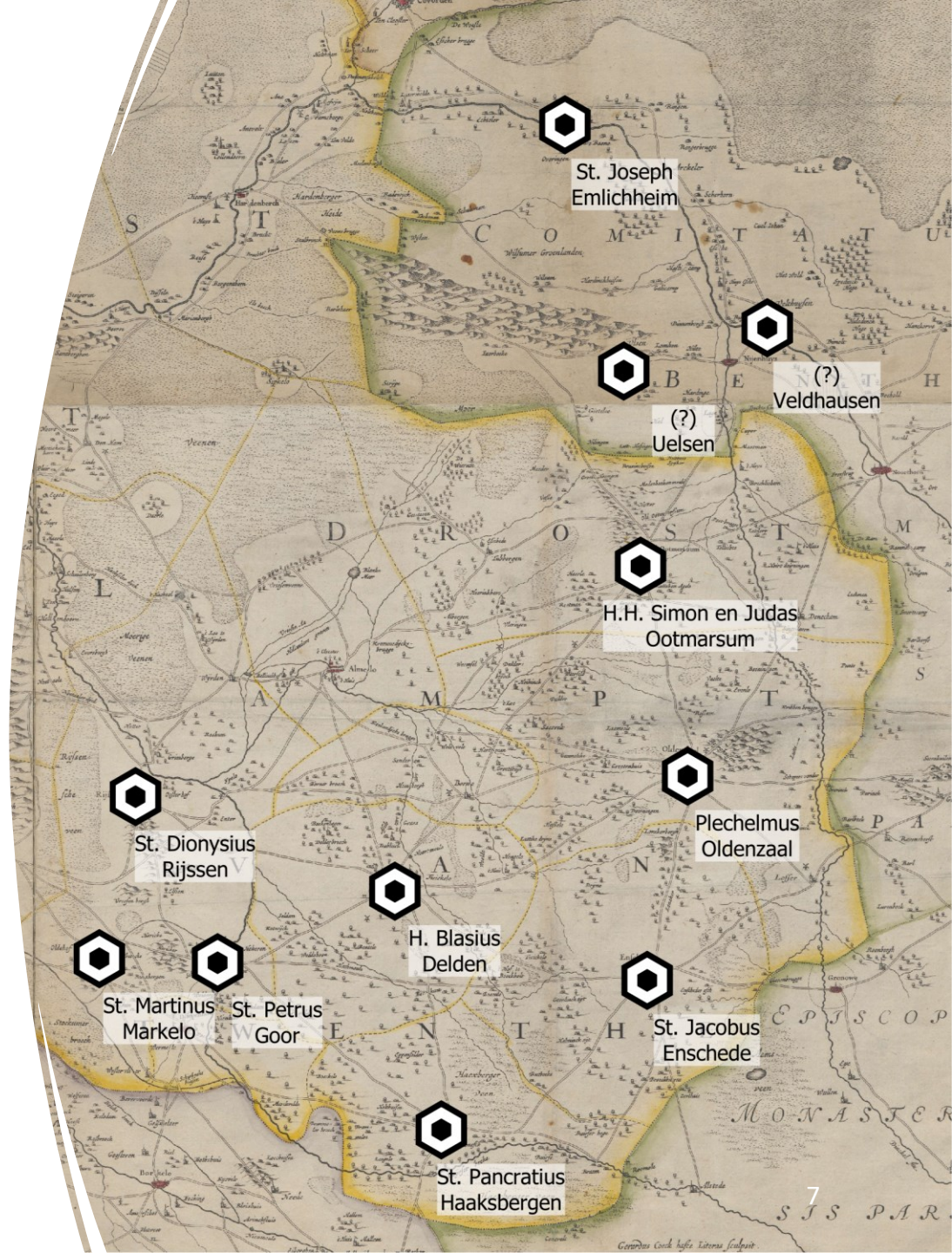
Lebuinus
Kerstening ± 770

A photograph of a small, traditional Dutch chapel. The building features a steep, thatched roof made of straw or reeds. The walls are half-timbered, with light-colored plaster or stucco filling the spaces between the dark wooden beams. A simple wooden door with a metal handle is visible on the left side. The chapel is surrounded by lush greenery, including bushes and trees, and is situated on a grassy area. The text "Kapelletje op het Schild ± 770" is overlaid on the image in white font.

Kapelletje
op het Schild ± 770

11 parochies

- In Twente, bisdom Utrecht
- Rond het jaar 1000

Rijssen en andere Twentse steden in het handelsnetwerk naar midden- en noord Duitsland.

Handelsroutes door Twente over Goor of via Rijssen richting Duitsland

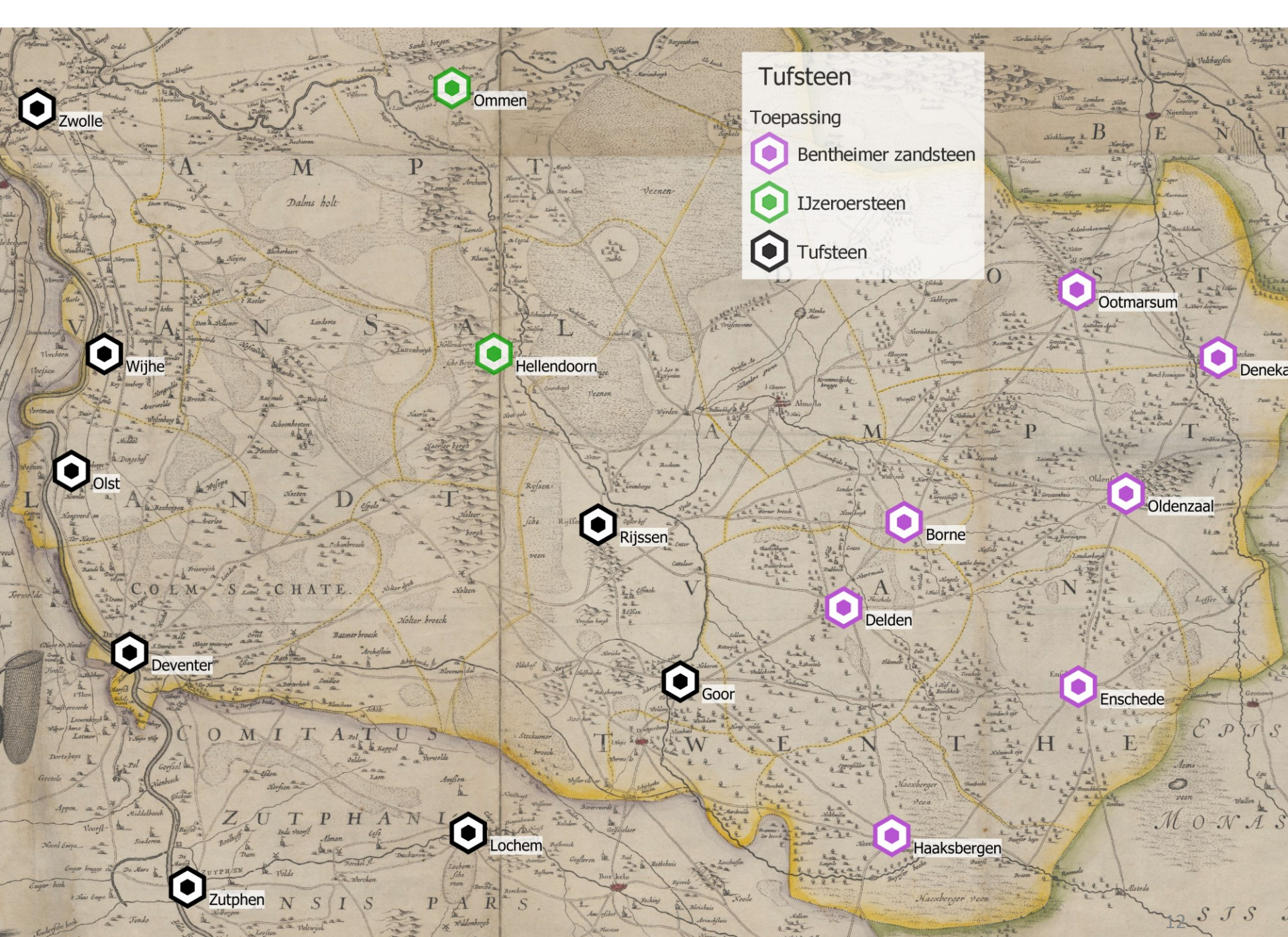
Romaanse toren

1100(?) / 1335(?)

Een romaanse kerk ± 1125 (?)

Tufsteen

Toepassing

- Bentheimer zandsteen
- IJzeroersteen
- Tufsteen

Zwolle

Ommen

Wijhe

Hellendoorn

Olst

Rijssen

Borne

Deventer

Goor

Delden

Enschede

Lochem

Haaksbergen

Zutphen

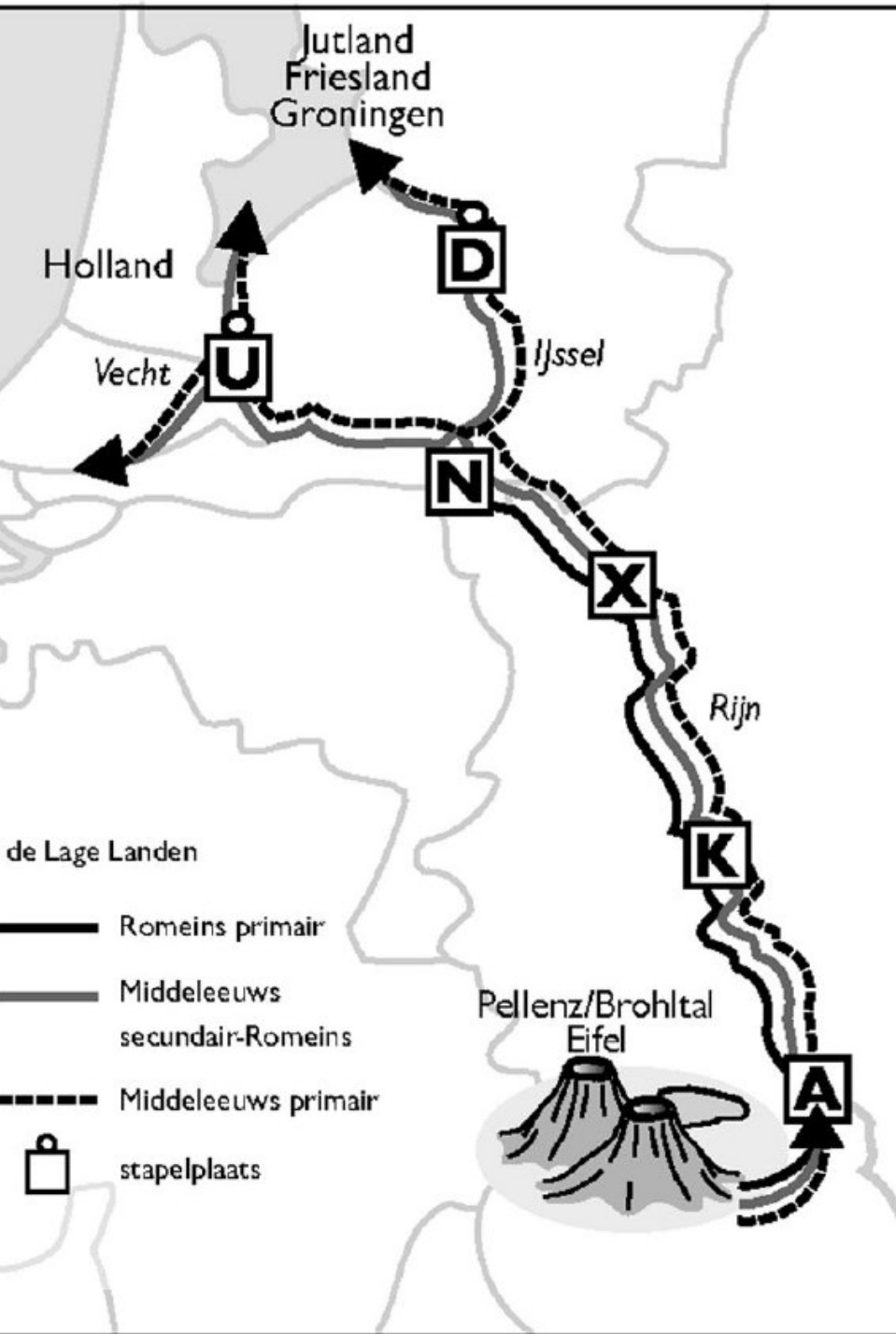
Denekamp

Ootmarsum

Oldenzaal

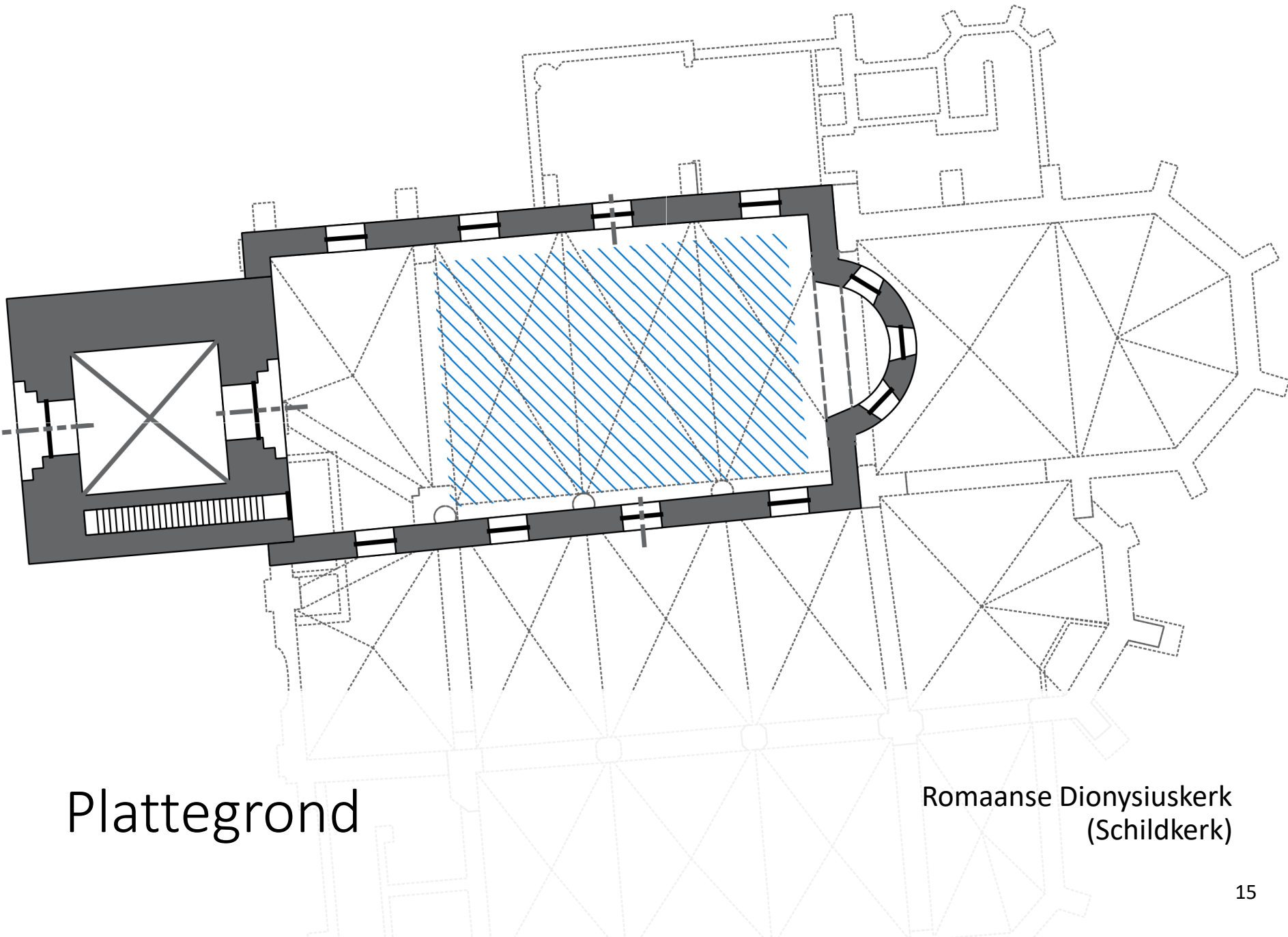

Tufsteen uit de Eifel

- Römertuf
- Omgeving Laacher See (groeve)
- Andernach (Transport)
- Deventer (Stapelplaats)

Romaanse details

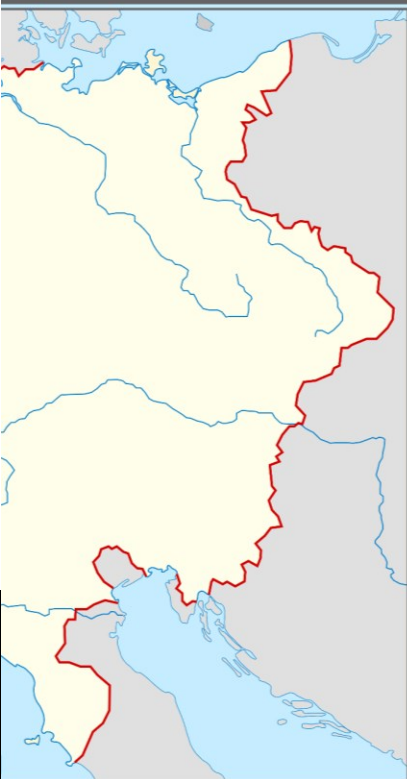
Plattegrond

Romaanse Dionysiuskerk
(Schildkerk)

Conflict!

Bisschop Otto III van Utrecht
Graaf Godfried van Goor

Machtsverhoudingen 12e en 13e eeuw

Slag bij Ane, jaar 1227

Rijssen wordt stad

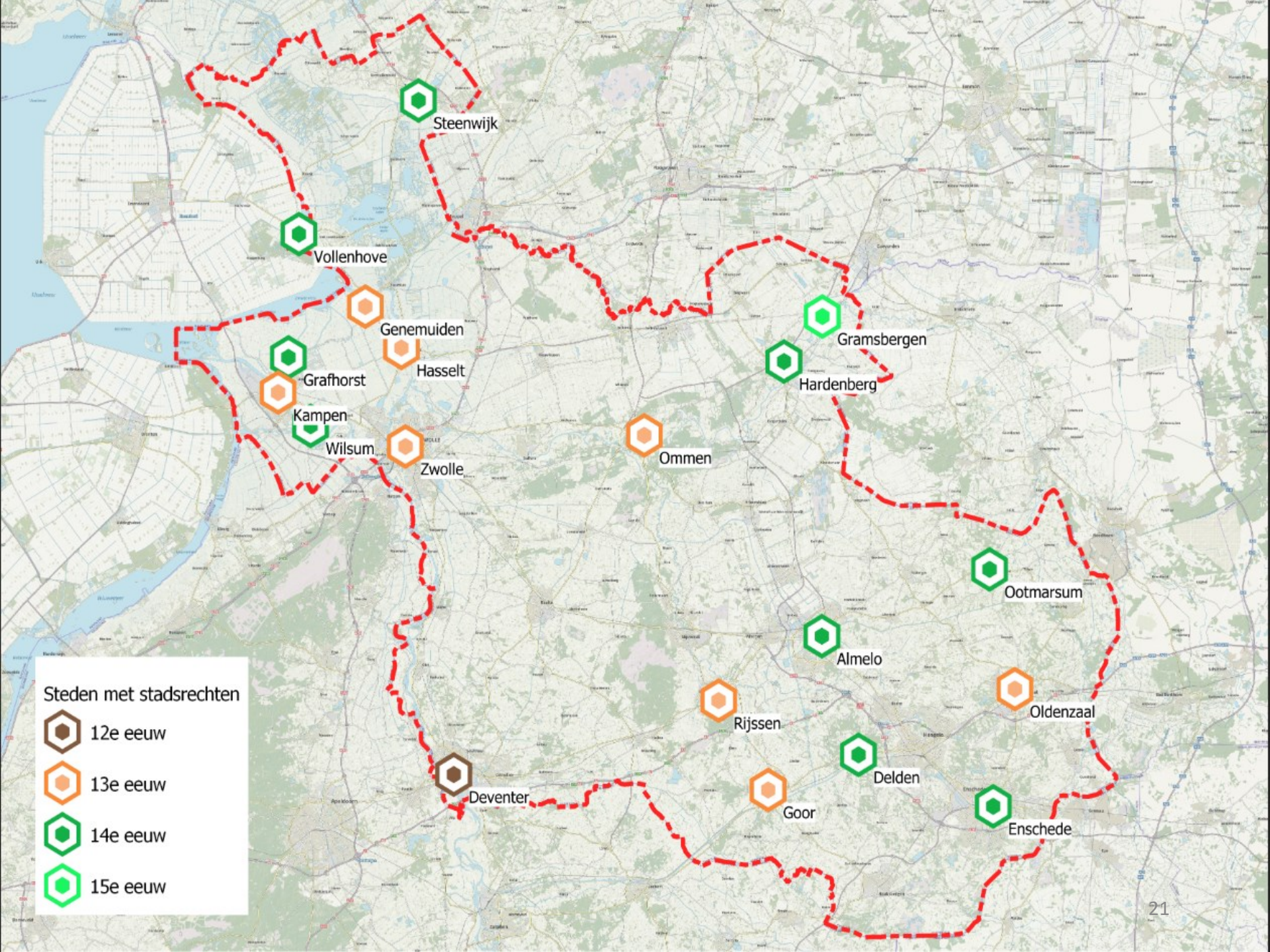
5 mei 1243

- * Rechtspraak
- * 2x Jaarmarkt
- * 2x Weekmarkt
- * Vestingwerken

Stadsrecht Rijssen

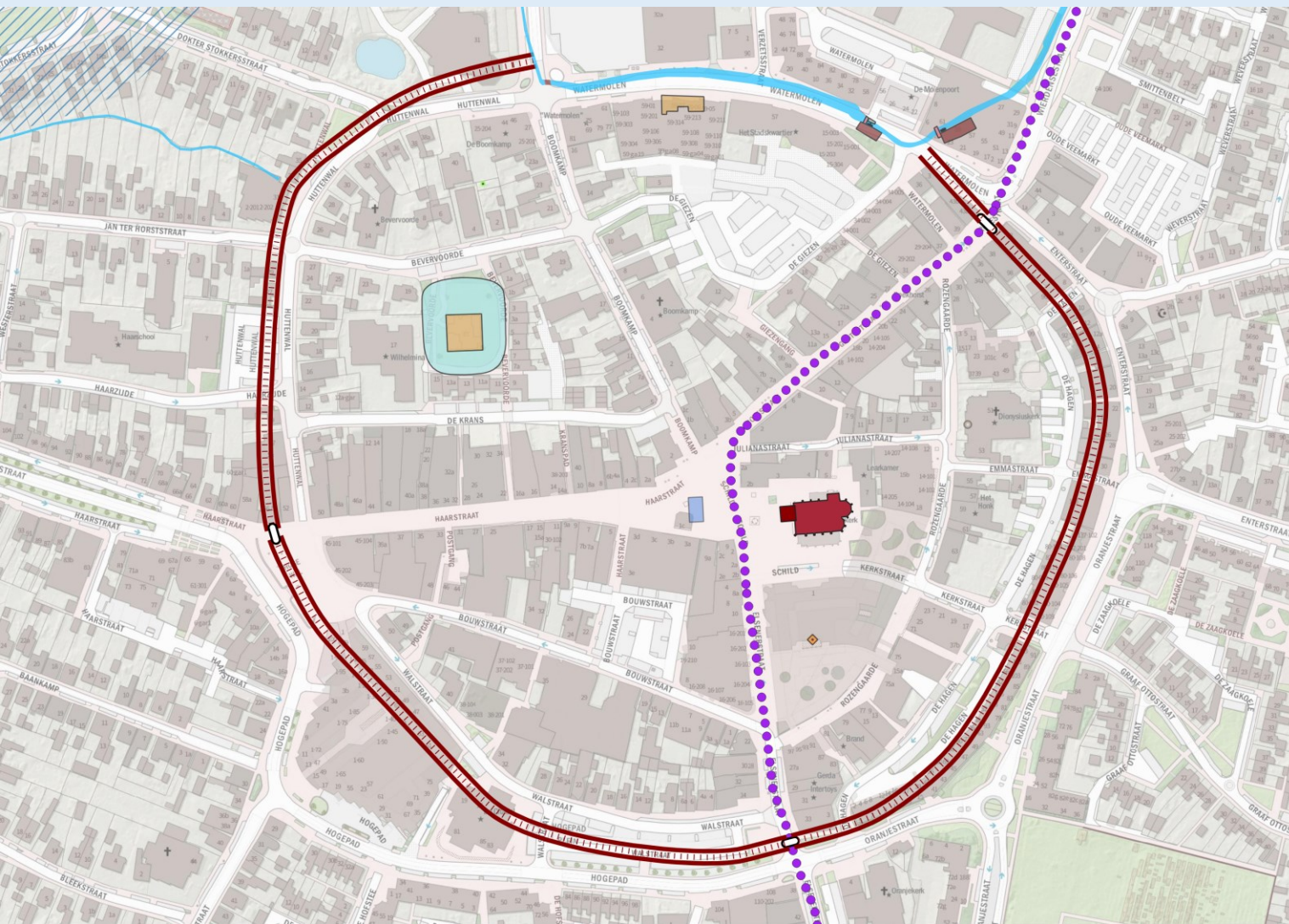
Kopie uit het Gelders archief, nr 0908 67

- Otto, gekozen bisschop te Utrecht; In een trouw geloof aan Christus ben ik met hulp van gepaste herinnering door schriftelijke overlevering om met Christus vroom te leven en gelukkig te regeren, hieruit ontspruit de kennis van de natuurlijke broosheid en gebreken der mensen om zaken vals naar voren te brengen.
- Daarom willen wij in alle tegenwoordigheid en voor de toekomst door middel van een getuigenis van onze oorkonde bekend maken dat wij met raad en instemming van onze prelaten, onze grote clerici en leken van onze kerk in zorgvuldigheid aan de inwoners bij Rijssen, de naburige buurschappen en het dorp Rijssen met zijn mensen en met zijn zaken de vrijheid wil verlenen.
- Wij willen dat de burgers van dit oord de genade van deze vrijheid in die mate en omvang laten genieten, zoals deze door de burgers van de stad Deventer tot nu toe ook worden genoten en bevestigen hiermee, dat de burgers van Rijssen zich deze vrijheid in onze tijd en ten tijde van onze navolgers zich kunnen verblijden. De voorbehouden rechten, die bij dit verlenen van de genoemde vrijheid door de bisschoppen van Utrecht aan Rijssen zijn verleend en toevertrouwd en deze vrijheid worden door de eed bekrachtigd.
- Daarnaast richten wij twee markten op die Forum genoemd worden, namelijk op de dag van Christus Hemelvaart en op de dag van de Heilige Gereon en Victor. Aan de twee voorafgaande dagen van deze markten en ten tijde van de markt willen wij dat: de alle naar ons reizende en terugreizende namens ons en onze opvolgers een volkomen vrij geleide krijgen voor hun persoon en voor hun zaken, daarmee niemand van de personen of zaken gepand kan worden, net zoals dat bij andere gewoontelijke markten gebruikelijk is.
- Daarnaast richten wij in alle eeuwigheid twee weekmarkten op in de Stad Rijssen, onder die bedinging, dat de in de vrijheidsbrief van de Stad Deventer vastgelegde markten op zaterdag en donderdag niet als dag worden gebruikt en gerespecteerd worden.
- Onder bescherming van de banspreuk gebieden wij in volmacht van God en onzer bisdom, iedereen voor nu en in de toekomst die zich tegen deze verordeningen verzet of ze vals uitlegt, om niet in de ban te geraten door ons of onze opvolgers, deze verordeningen te respecteren.
- Gegeven te Deventer in het jaar 1243 op de dag voor St. Johannes voor de Latijnse Poort. In tegenwoordigheid van Proost Everhard en de Decaan Gisbert van St. Johannes te Utrecht.
- Vertaling in regest vorm door ProfDr Wilhelm Kohl, oudirecteur van de Staats Archive in Munster februari 2001. interpretatie I vertaling vanuit het Duits naar het Nederlands door Herbert Stegeman februari 2001

Steden met stadsrechten

- 12e eeuw
- 13e eeuw
- 14e eeuw
- 15e eeuw

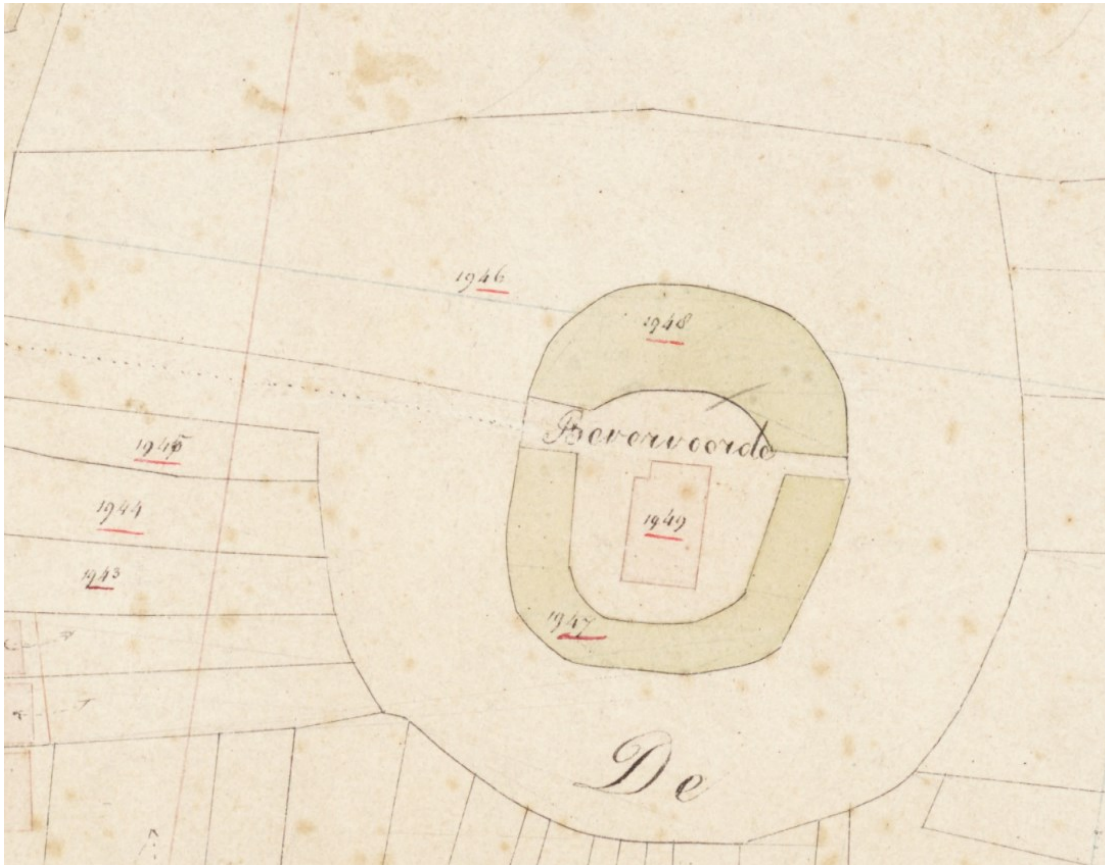
STADSVORMING RIJSEN 13^e EEUW

3257.

Bevervoorde, jaar 1323

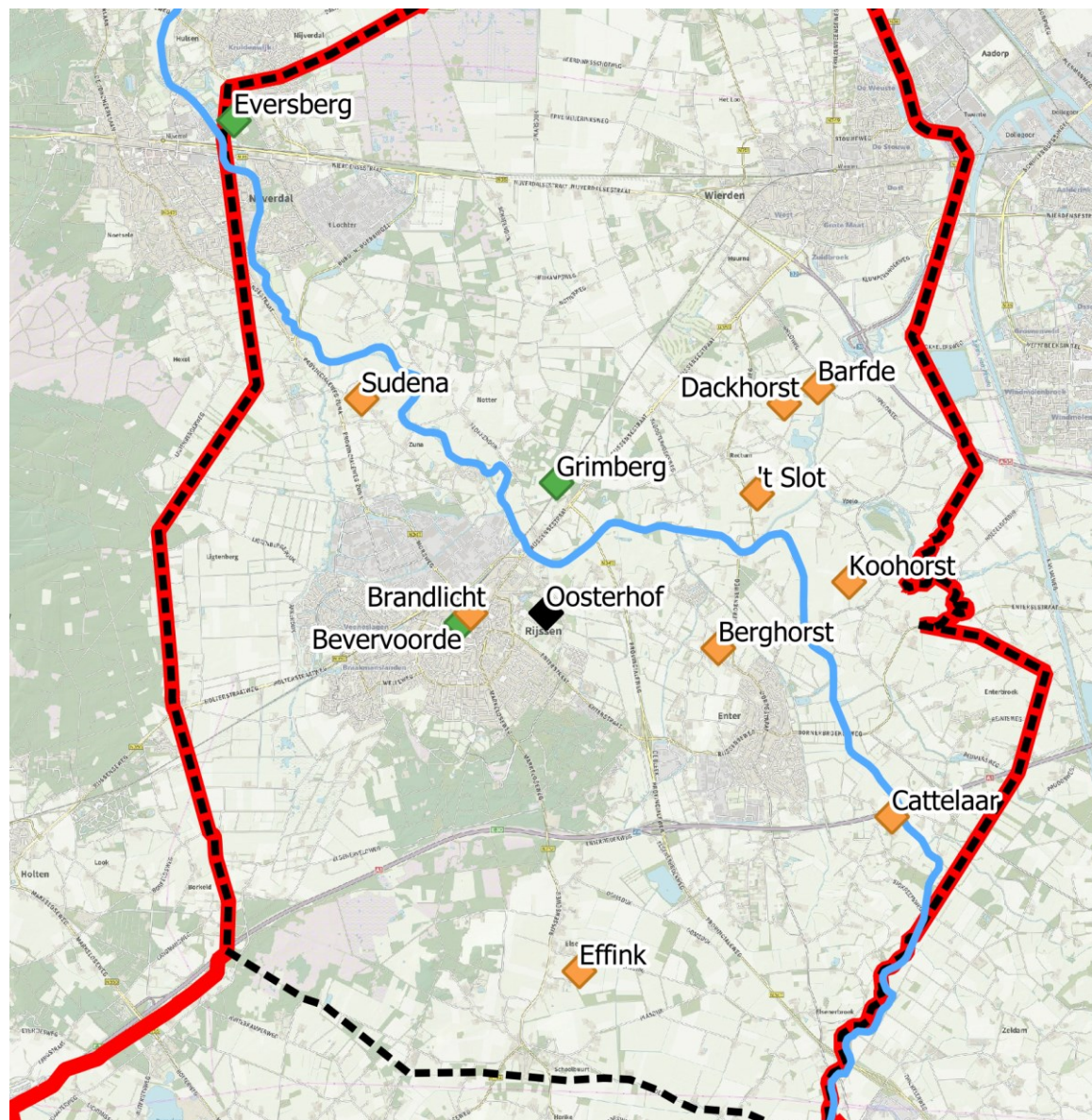

Stadskasteel

- Zeer oude datering
- Bisschopsstal
- Evert van Bevervoorde
- Beneficium en altaar
1335/1336
- Collatierecht

Kastelen, havezaten, edelmanshuizen

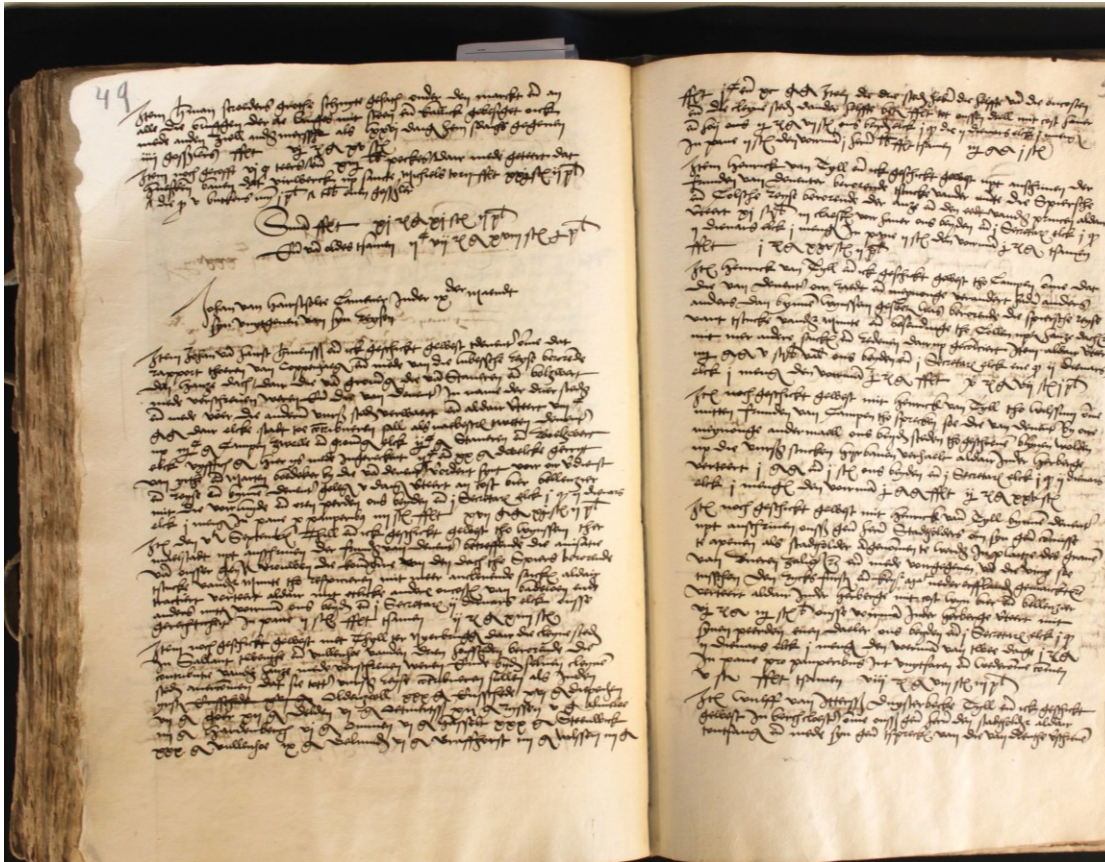
- Oosterhof
- Grimberg
- Eversberg
- Bevervoorde
- Brandlicht (?)
- Sudena
- Effink / Elsen
- Dackhorst
- 't Slot
- Berghorst
- Barfde
- 't Slot
- Koohorst
- Cattelaar

Wy beopenen en daet van Rysne vrenden en betughen vassalijc en openbaerlijc mit dessey briene
 dat daer ons ghecome is in onsen ghesichte doe wy to richte weren gheseten. mette mulnars een
 eenfame vroude onse vorgherfche to Rysne en droech op al dat guet vorene of onvorenne soe
 woer datter gheleghe is binnenlandes of binnelandes dat oer den ghestoruen is van Lubbert
 van Rysne oeren soen daer god die ziele af hebbe moete. dernde van Rysne oren neesten neben
 en oren rechten erben. alsoe dat hi mit den guede doer en laten mach al zyn orbaer ombe
 sproken van enghen manne. Ende daer dat zake dat enghen naemachs dat guet aen spreke
 of spreken wolve daer wolve wy beopen en daet van Rysne guet voer lozen. ende loet mit
 dessey briene seadelos teholden al die ghene die dernde van Rysne vorst dat guet voren. dat
 Lubbert van Rysne achter ghelaten heft. al archghelst vut dessey briene ghedaen en ghescreuen.
 In vrende en starcker vestenisse des brenes ende ombede vullen. metten en dernde vorgherf
 ende want wy onsen vrende hi af ontfanghen hebt soe hebbe wy beopen en daet van Rysne
 vorst onses stades segghel van Rysne den dessey brieu ghehanghen. Segghen int daer onses
 heren dusest driehondert brieu ende brieu. des soendaghes nae paschen. als men scrift
 Quasi modo...

Lid van de Hanze ± 1350,
 bijstad van principaalstad Deventer,
 gelegen in het Keulse kwartier.

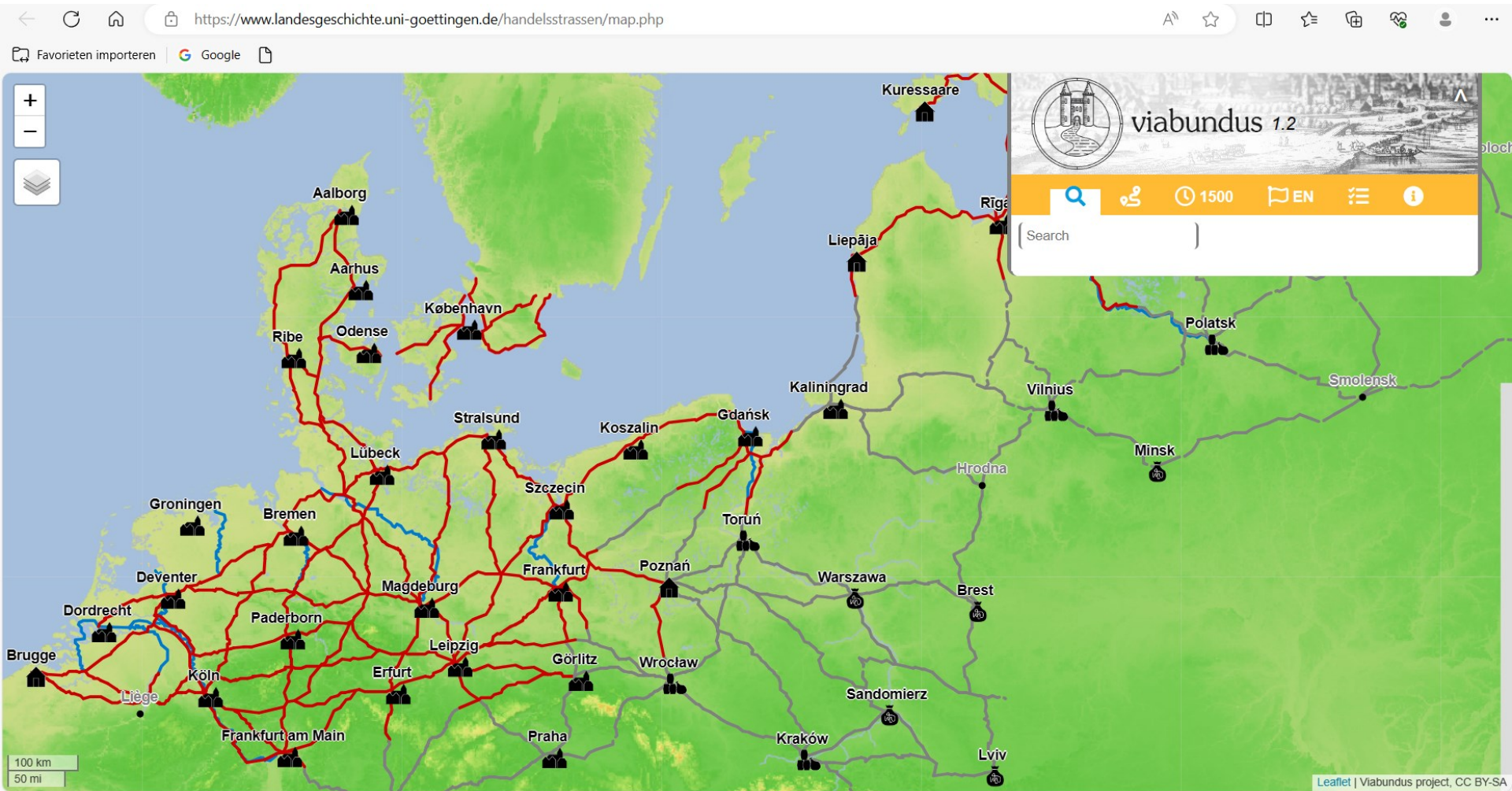
Documenten

- Oorkonde uit 1355 (Stadsarchief Lübeck)
- Stedenlijst uit 1554 (Stadsarchief Keulen)
- Stadsrekening Zwolle uit 1549 (HCO Zwolle)

Andere bijsteden

- Oldenzaal
- Enschede
- Delden
- Almelo
- Goor
- Ommen
- Genemuiden
- Hasselt

Netzwerk Hanze (dia 1)

<https://www.landesgeschichte.uni-goettingen.de/handelsstrassen/map.php>

Netzwerk Hanze (dia 2)

Netzwerk Hanze (dia 3)

Netwerk Hanze (dia 4)

Rijssen
52.308009, 6.521151

Risnen; Ryssen; Rysem; Risen; Rijsene; Rysen; Risne; Rijsnen; Rysne
[Show in GeoNames](#)

Settlement (1188)
Archaeological finds show that there was a settlement already around the beginning of the Common Era. A permanent settlement probably existed from around 900 onwards. First mentioned in 1188 (in a late 13th-century copy).

Town (1243)
Town privileges granted by Otto III of Holland, bisschop of Utrecht, in 1243.

Fair (1243)
[Show fair calendar](#)
In the town privileges of 1243, Rijssen acquired the right to organise two fairs and two weekly markets. Dates and duration of the fairs, however, are unknown.

References

- Archeologische Werkgroep Riessen 2007, 137-138.
- Henn 2021.

viabundus 1.2
1350
1350 1400 1450 1500 1550 1600 1650

Map labels: Hellendoorn, Wierden, Almelo, Rijssen brug en veer, Rijssen, Elsen, Holten.

Scale: 2 km, 1 mi

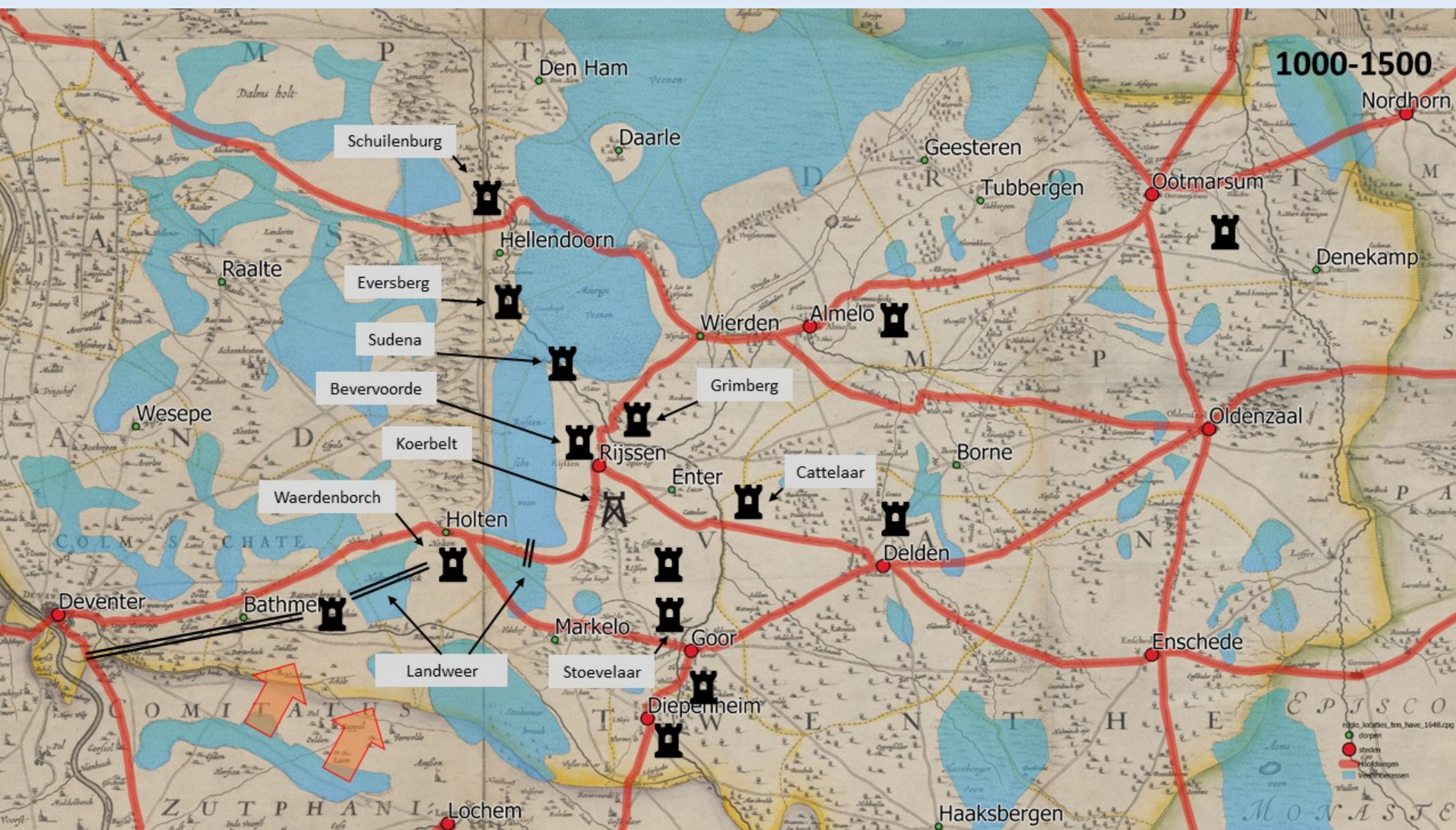
Leaflet | Viabundus project, CC BY-SA

Meeprofiteren...

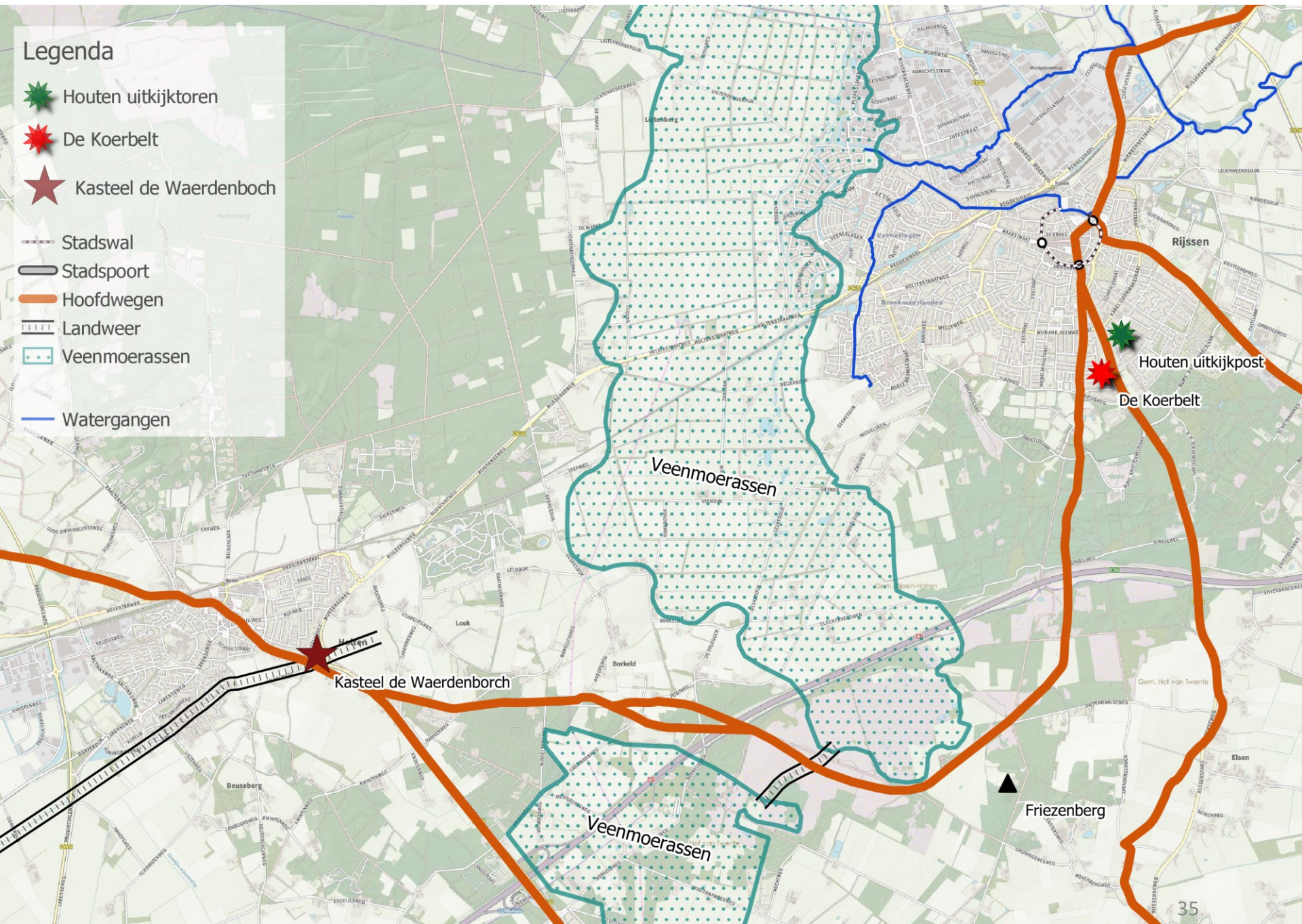
In de welvaart

- Hendrik van Wish(?)
- Karel van Gelre (2x)
- Karel van Egmond
- Roelof van Munster(?)
-
-

Legenda

- Houten uitkijktoren
- De Koerbelt
- Kasteel de Waerdenboch
- Stadswal
- Stadspoort
- Hoofdwegen
- Landweer
- Veenmoerassen
- Watergangen

Landweer

De Borkeld

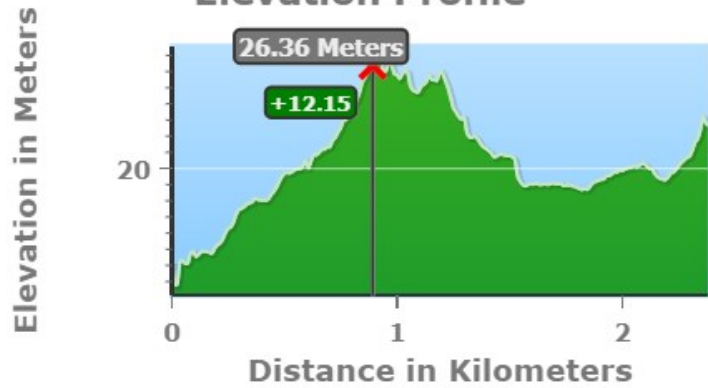
Landweer

De Borkeld

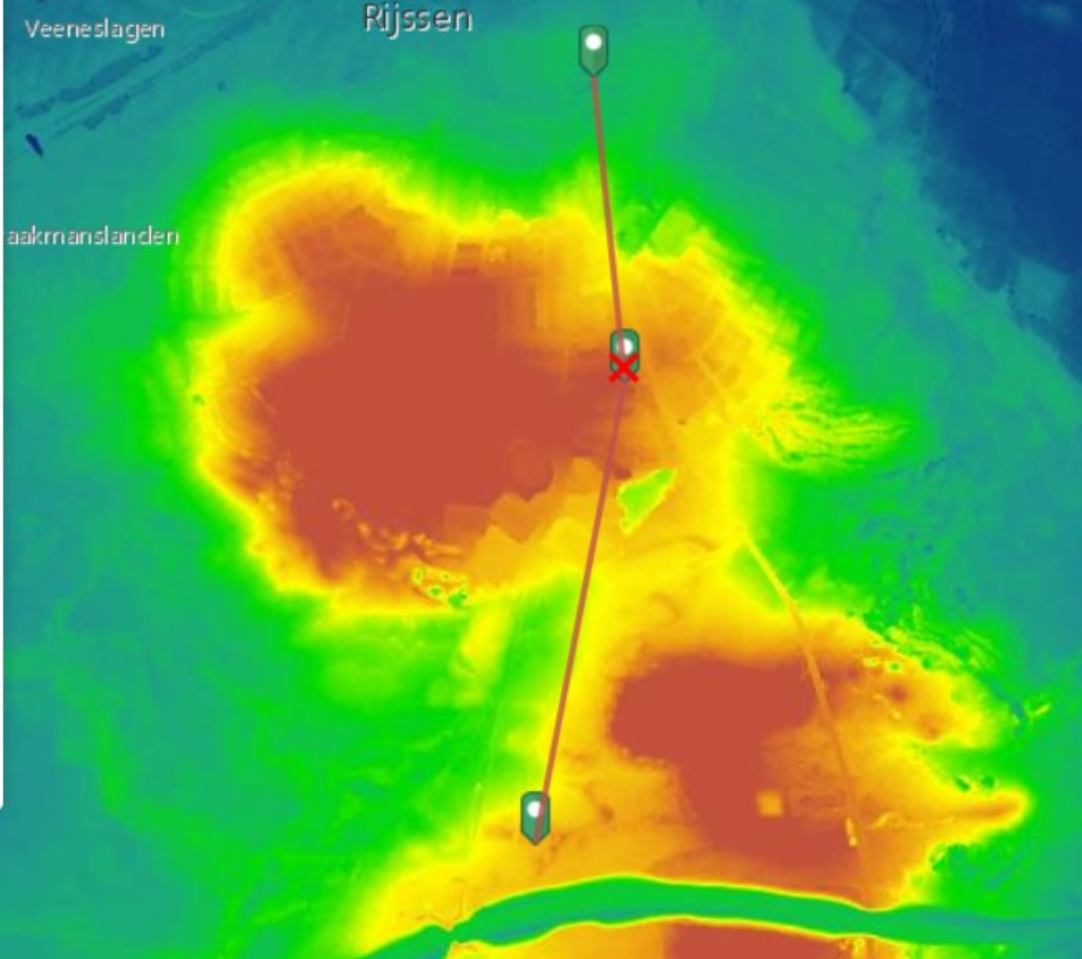

De Koerbelt |

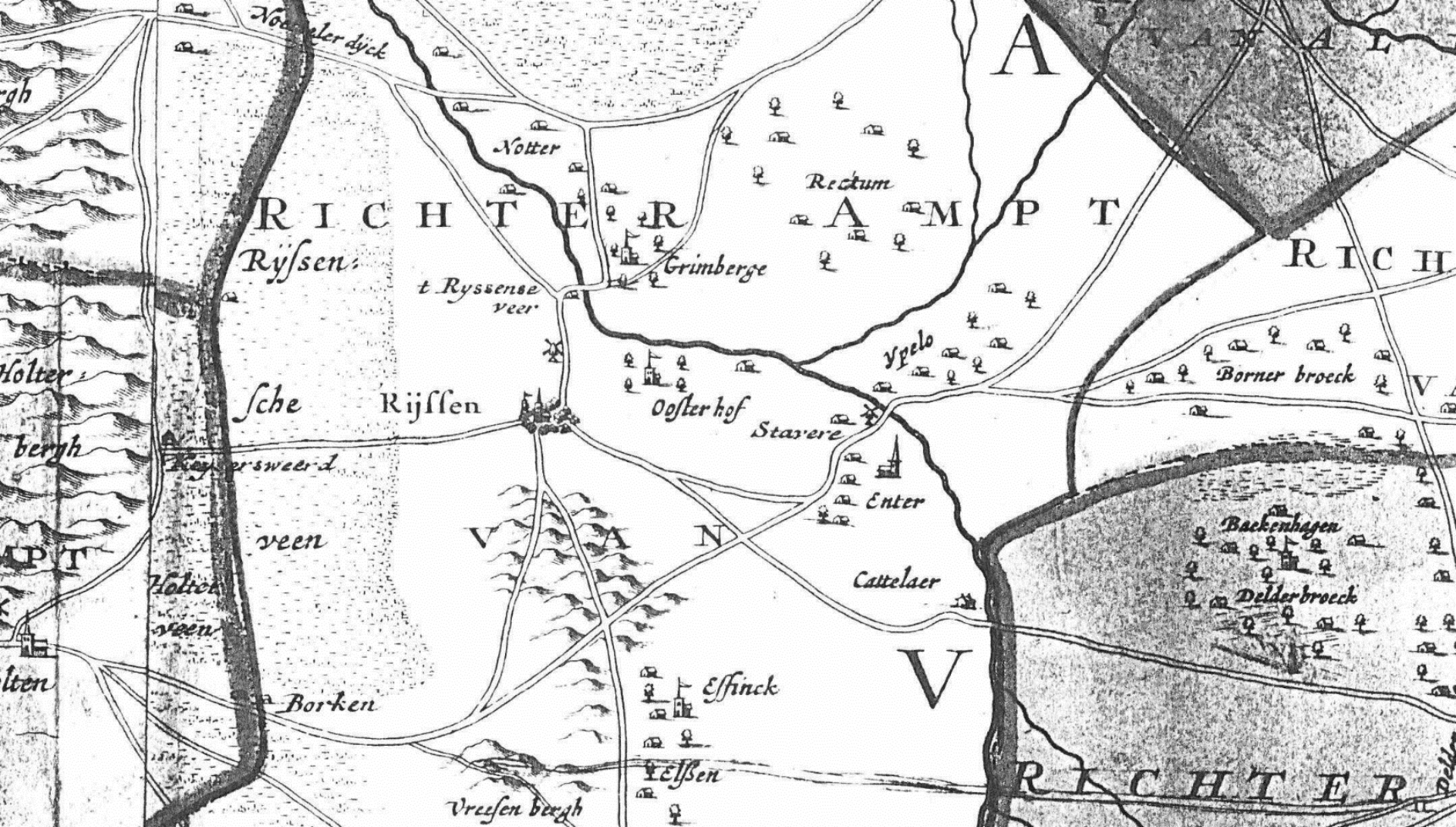
Elevation Profile

| Kilometers ▼

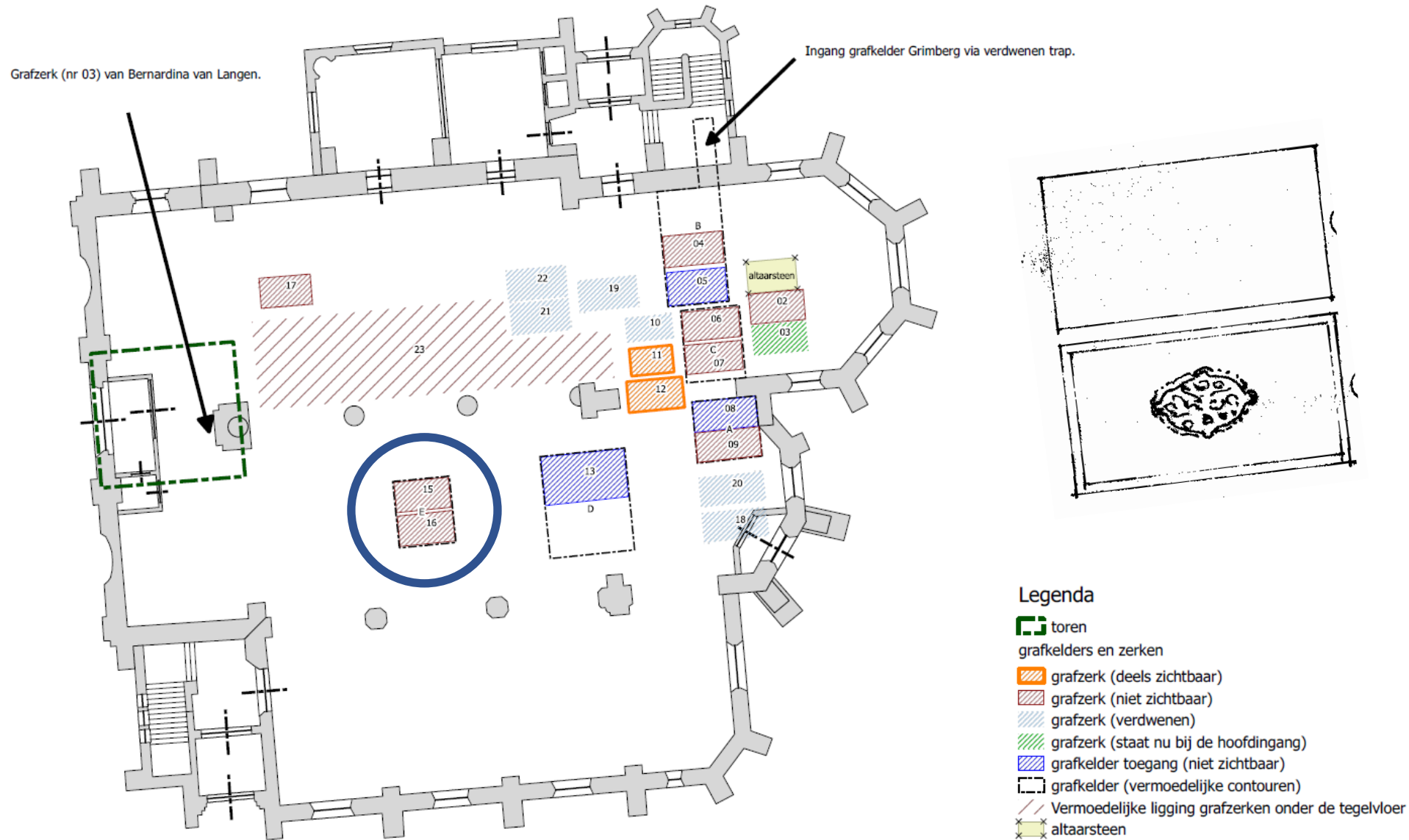

De Koerbelt

Richterambt Kedingen
1439-1811

Locatie grafkelder(?) Kedingen

A large, dark, rectangular rock stands in a field of tall, dry grass. The rock is covered in patches of green moss, particularly on its top and right side. To the right of the rock, there are green bushes with small, dark red flowers. In the background, a wooden fence post is visible on the left, and a small house can be seen on a hill under a clear sky.

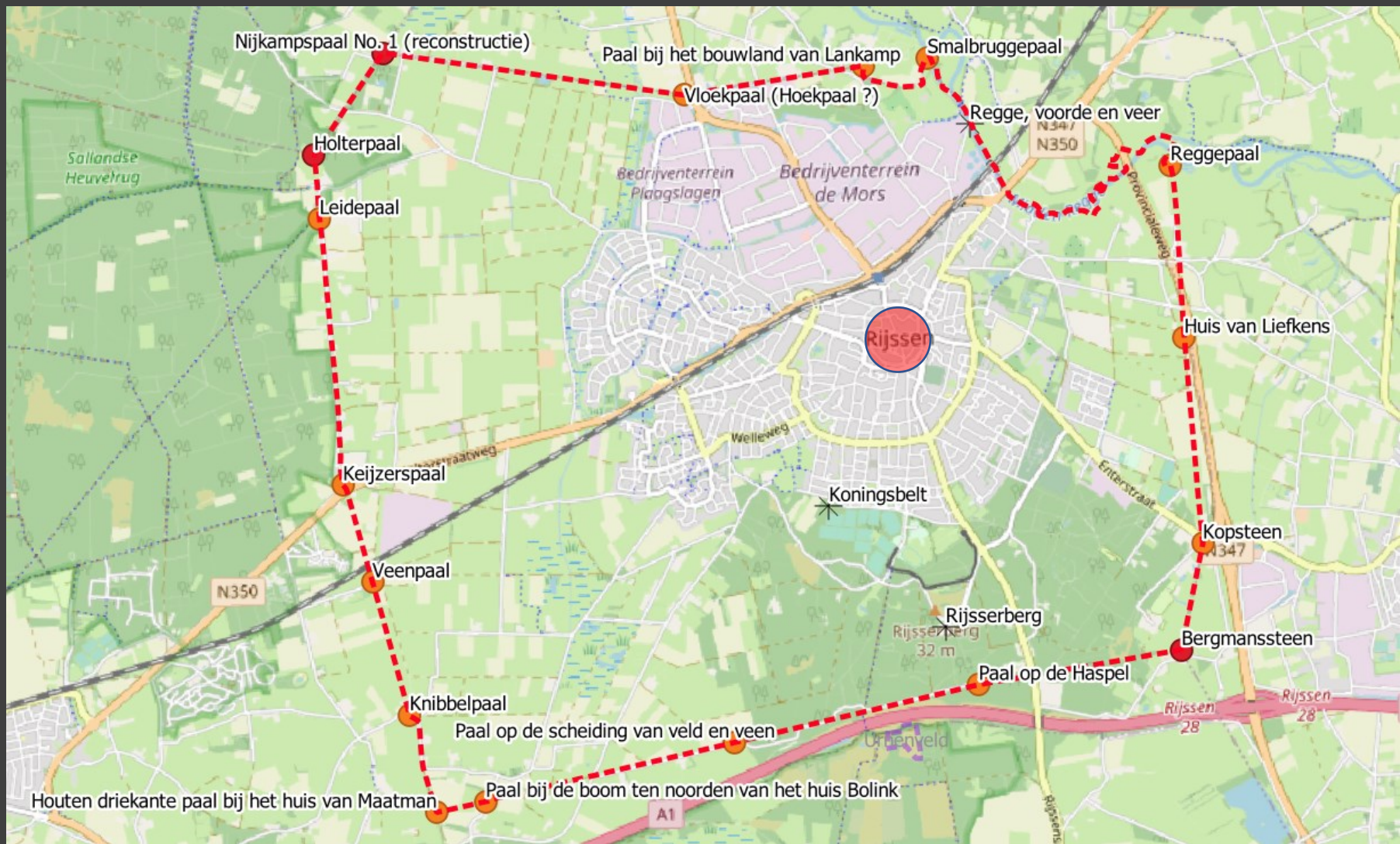
Markegrens

Rijssense kwartieren:
De stad Rijssen, Elsen,
Enter, Hoge Hexel, Rectum,
Wierden, Ypelo, Notter en
Zuna.

Zunasche wal

MARKE RIJSEN

Gemeente Hellenendoorn.

Nieuw kamp
Paal

Nieuw kamp

G

e

m

m

e

e

n

t

e

W. Langkamp

de Erfgen. van
Suma

de Orgelkamp.

Weg van Suma naar Ryssen

H. Langkamp

Wolbrugge M.

Ryser
Vleer.

Ryssen naar

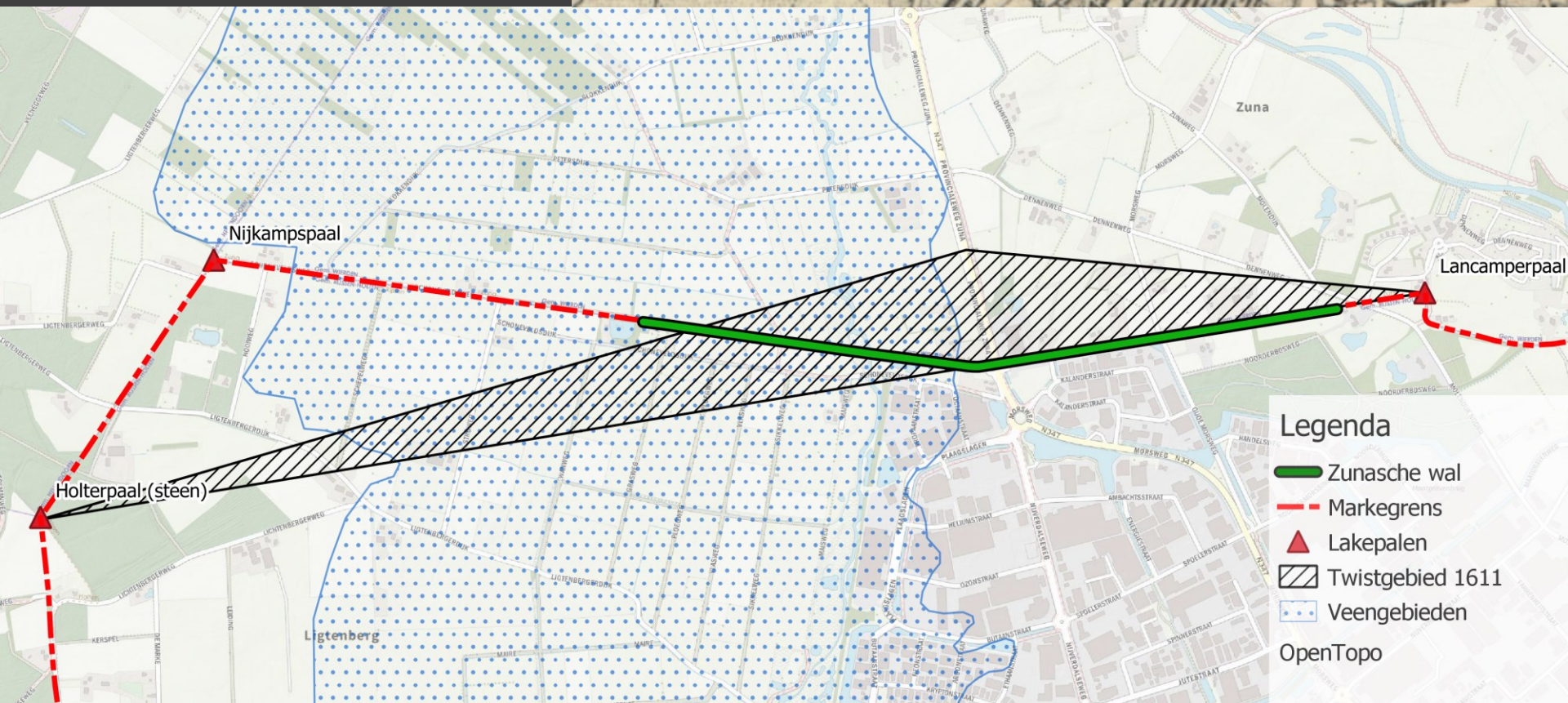
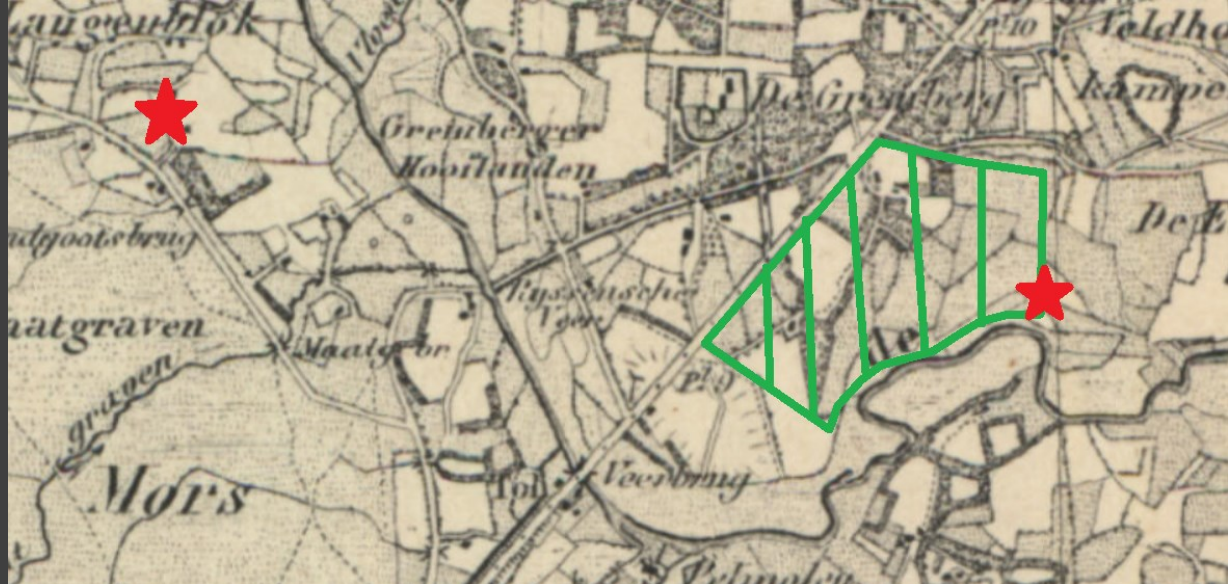
Smalbruggepaal.

Smalbrugge

Rivier

Twisten in het Veen

Kadaster 1832

TMK 1850

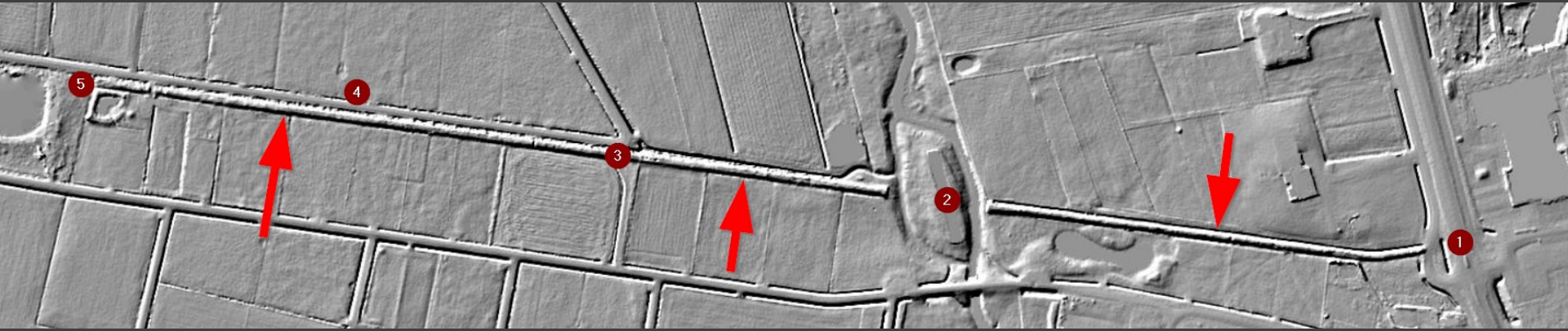
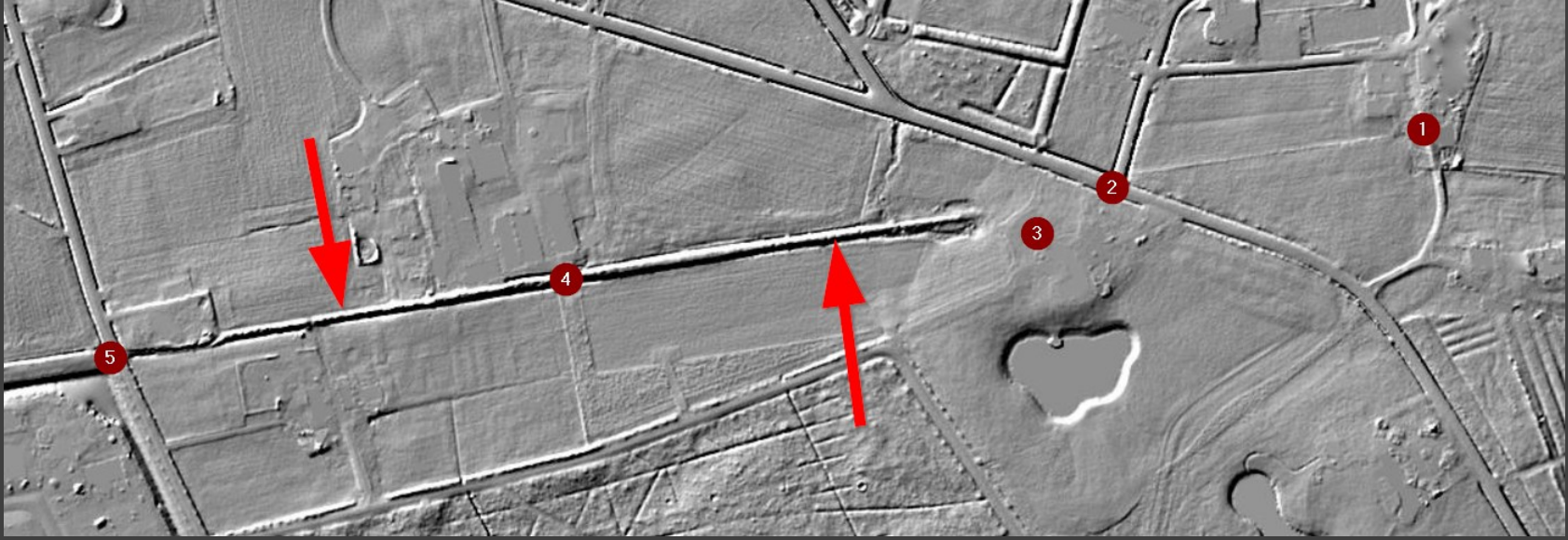
BONNE Jaar 1903

Doorbraak Elsenerbeek 2011

AHN

A photograph of a dirt road in a forest. The road is muddy and has tire tracks. In the distance, a small car is visible on the road. The forest consists of many bare trees, suggesting autumn or winter. The ground is covered with fallen leaves. The sky is overcast.

Enkele gegevens van de wal:

Totale lengte : 1965m

Bestaand : 1315m

Verdwenen : 650m

Doorbroken : 68m

Hoogte : 1m

Breedte : 9m

Bronnen

- Foto's Cyclomedia, AHN, Topotijdreis, Wikimedia, erfgoed Rijssen-Holten, diversen van internet.
- eigen foto's